

Getiş Tarihi: 06.02.2020 Yayına Kabul Tarihi: 12.02.2020

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNE YÖNELİK FAALİYETLERİ*

Prof. Dr. Salim GÖKÇEN**

Özet

Terörü politik amaçlı bir şiddet hareketi olarak tanımlamak mümkündür. Terör, her zaman anarşi anlamına gelir; ancak her terörist anarşist olarak kabul edilmez. Çünkü Kurtuluş Savaşları da bazen terör kapsamına alınmaktadır. Terörist, diğer kişiler tarafından kötü yapıya sahip bir kişi olarak tanınır. Fakat bu kişi kendi ulusunun kurtuluşu için eylem yapıyorsa, o bir gün milli kahraman olarak ilân edilebilir. Bu bağlamda "Terörist, kahramanlıkla hainlik arasında sürekli değişir" nitelemesini belirlemek ise daima hâkim olan güçlere ait olmuştur. İsrail'in gözünde Filistinliler, Rusların gözünde

Çeçenler, Fransızların gözünde Çadlılar daima terörist olmuştur. Günümüz dünyasında nasıl terör örgütlerini küresel projelerin dışında düşünemiyorsak, Üniversite kampüslerinin de terör örgütleri için eleman devşirme mekânları olmadığını söylemek mümkün değildir. Geçmişte faaliyet yürüten ve bugün de faal olan terör örgütlerinin önderlerinin, önder kadrolarının büyük bir çoğunluğunun üniversitelerden çıktığı herkes tarafından bilinmektedir. Dolayısıyla, terör örgütlerinin üniversiteleri militan devşirme, kadro yetiştirme alanı olarak gördükleri bir realitedir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terör Örgütü, Üniversite Gençliği, Şiddet, Anarşizm

* 15-16 Kasım 2019 tarihlerinde Ankara'da TIHEK tarafından düzenlenen Şiddet'in Önlenmesi Çalıştayı'nda sözlü olarak tebliğ edilmiştir.

** *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, sgokcen@erzincan.edu.tr*

1. KAVRAMSAL ARKAPLAN

1.1. Terör ve Şiddet

Fransızca'da *terreur*, İngilizce'de *terror* sözcükleri köken olarak Latince'dir ve *terre-re* kelimesinden gelmektedir. *Terreur* ise, XIII. Yüzyıldan bu yana *peur*, *frayeur*, *effroi*, *épouvante* gibi bireysel bir psikolojik bir durum olan *korkuyu* ifade etmek için kullanılmıştır. 1736 tarihli "*Synonymen Lexikon*"; terörü, baskının ortaya çıkarttığı korku ve dehşet gibi hislerin en yüksek seviyesini anlatan bir kavram olarak tanımlamıştır. Terör¹, hem şiddet yolu ile açığa çıkan korku ortamını, hem de bu ortamı yaratan vasıtayı yani şiddet eylemini ifade etmektedir.²

"*Terör, dehşet demektir. Terörizm, dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve plânlı eylem veyahut eylem tehdididir*" şeklinde yapılan bir tanım ile plânlı bir eylem olduğu da özellikle nitelenmiştir.³

*Terörizm*⁴; kısaca, *şiddete başvurma* yöntemi olarak açıklanabilir. Adam kaçırma-dan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemleri olarak da nitelendirilebilmektedir.⁵

Terör ve Savaş, çok eski çağlardan bu yana insanlığı meşgul eden iki kavram olagelmıştır. Çünkü şiddet, insanlık tarihi boyunca kişiler arasında meydana gelen sorunların çözümünde başvurulan yöntemlerden biri olarak görülmektedir.⁶ Terör, sosyolojik açıdan bakıldığında da politik yapıda yani hâkimiyet ilişkisi içinde yer alan bir etkinliktir. Esas olarak hedeflediği kişinin, grubun ya da toplumun ardındaki yönetim düşüncesini yani meşru ya da gayrimeşru olarak belirlenmiş olan egemenlik ilişkisini hedef olarak alır.⁷

¹ [Os.*Tedhiş*, Fr.*Terreur*, *Terroriser*]. Ruhsal yapıyı birdenbire kaplayan büyük korku verme. Dehşet salma eylemini dile getirir. Bu anlamda *yıldırı* ve *korkutma* deyimleri de kullanılmaktadır. Orhan Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi / Kavramlar ve Akımlar**, VII, İstanbul, 1977, s.321.

² Hamide Zafer, **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Yay. İstanbul, 1999, s.1.

³ Doğu Ergil, "Terörizm Mantiği ve Hedefi", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Prof.Dr.Muammer Aksoy'a Armağan, XLVI, [Ocak-Haziran 1991], s.171.

⁴ [Os.*Tedhişçilik*, Fr.*Terrorisme*]. Toplu ya da kişisel adam öldürmeler, yangın çıkarmalar, yapıları bombalamalar vb. gibi eylemlerde, toplumda korku ve güvensizlik yaratma amacını güden siyasal savaşım yöntemi... Korku anlamına gelen *Lâ terror* deyiminden türetilmiştir. Aynı zamanda *Yıldırganlık* da denilmektedir. Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi**, VII, s.321.

⁵ Emin Demirel, **Terör**, IQ Yay, İstanbul, 2002, s.25.

⁶ Emre Kongar, **Küresel Terör ve Türkiye**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s.73.

⁷ Kongar, **Küresel Terör**, s.73.

Tarihin bilinen en eski terör faaliyeti, MS. I. yüzyılda gerçekleşmiştir. *Zealots* adındaki grup, etnik terörizm olarak adlandırılabilir bir yapılanma ile Romalılara karşı faaliyet göstermiştir. Eski Filistin topraklarında M.S. 6-135 yıllarında Romalılara karşı *Jewish Zealots* liderliğinde bir örgütlenme sağlanmış ve bu örgüte katılanların, 2 bin kişiyi çarmıha germesi olayı, tarihte ilk terör hareketi olarak kabul edilmiştir.⁸

XI. yüzyıldan sonra İran'da *Haşhaşiler* ortaya çıkmıştır. Haşhaşiler eylemlerinde militanları cesaretlendirmek için haşhaş kullandıklarından bu adı almışlardır.⁹ Örgütün lideri Hasan Sabbah, Selçuklu ordusuna karşı mücadele edemeyeceğini bildiğinden, büyük bir düşmanı başarı ile vuracak yetenekli, disiplinli ve inandığı yolda sadakatle savaşacak küçük bir güçten yararlanarak siyasi suikastlar yolu ile mücadeleyi tercih etmişti.¹⁰

Profesyonel olarak hareket eden ilk terör grubunu ise Afrika'da bir kabile olan *Kabalalar* kurmuşlardır. Kabalalar, geçimlerini siyasal suikastlardan sağladıklarından, kabilenin her ferdi profesyonel bir katil olarak yetiştirilmişlerdir.

Terörizm, yapısal olarak bakıldığında ne sadece şiddet veya zor kullanma, ne de sadece kargaşa çıkarmaya yönelik bir eylemdir. Aynı zamanda zor kullanmak vasıtası ile yeni bir düzen oluşturmak anlamına gelir. Söz konusu bu anlam içinde terörizme, *Politik Tedhişçilik* de demek mümkündür.¹¹

Faruk Örgün, *Küresel Terör* isimli eserinde *Steven Anzovin*'in görüşlerine yer vererek, teröristin psikolojik analizini iki ayrı görüşte toplamaktadır;

“Birinci görüşe göre, teröristlerin birçok problemi var ve depresyon geçirmektedirler. Sinirsel olarak başaramama korkusuna sahiptirler. Doğrunun ne olduğu konusunda sağduyularını kaybetmişlerdir ve kendilerinin yaptıklarının doğruluğuna inanırlar ve onun propagandasını yaparlar. İçinde buldukları gruptan kolay kolay kopamazlar. İkinci görüşe göre ise diğerinin aksine terörist sorumlu değildir. Teröristlerin birçok problemleri olsa da psikolojik olarak sorunlu değildirler. Zira

⁸ Demirel, *Terör*, s.25.

⁹ Ortaçağ İslam dünyasında terörist eylemleri, öğretileri, istila ve yağmalarıyla ünlenen ve genel olarak Batini olarak isimlendirilen, fakat özelde farklı isimlerle adlandırılan birçok akım ortaya çıkmıştır. Geniş bilgi için bkz. Bernard Lewis, *Haşhaşiler – İslam'da Radikal Bir Tarikat*, Kapı Yay, İstanbul, 2014. Ayşe Atıcı Arayancan, *Dağın Efesi Hasan Sabbah ve Alamut*, Yeditepe Yay, İstanbul, 2011.

¹⁰ Arayancan, *Alamut*, s.11.

¹¹ Demirel, *Terör*, s.26.

*inanılmaktadır ki, kişi bir gecede terörist olmaz. Bu uzun bir zaman dilimini gerektirir. Başta bunalımla başlar, devamında can sıkıntısı protestoya götürür ve keskin görüş ayrılığı yeraltına bir terör üyesi olarak gitmesiyle sonuçlanır”.*¹²

Bazı psikologlara göre teröristler; ezilenler, horlananlar ve kaybedenlerdir. Amaçları bu tabloyu değiştirmektir. Teröristlerin kendilerine aşırı güven duymak gibi bir özelliğe sahip olduğu görüşünü savunanlar da bulunmaktadır

İnsanlar, hemen her yerde ve her toplumda kişisel ya da toplumsal haklarını almada, istemede veya aramada, istek ve hakları ile ilgili düşüncelerini gündeme getirmede zaman zaman yönetenlere ya da yönetim olgusuna karşı çeşitli eylemlere başvurmuşlardır. Bu eylemler, çoğu yerde yasal ve toplumsal kuralların iyi işlemediği, hak arama, isteme ya da alma yollarının tıkanıdığı, hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı, özellikle yasal yaptırımların iyi işlemediği, bu olguların yeterli olmadığı ya da kötüye kullanıldığı ortamlarda gündeme geldiği gibi bu olguların iyi işlediği, hak ve özgürlüklerin kısıtlanmadığı hatta demokratik olgunun tam olarak işlediği ortamlarda da gündeme gelebilmektedir.¹³

Demokratik eylem etkinlikleri, kanunların *suç* olarak gördüğü sınırı aşar, zor kullanmaya şiddete ve silahlı hareketlere dönüşürse demokratik olarak görülen bu eylem demokratik bir etkinlik olma özelliğini kaybeder ve *terör olgusuna* dönüşür. *Eylem olgusu*, zor kullanmayı, şiddeti ve silahlı hareketleri içeriyorsa bu eyleme *terör*, eylemi gerçekleştirene de *terörist* denir.¹⁴

Terörist eylemlerde teröristin amacı, üzerinde durduğu konuyu gündemde tutmak, ortamı bu doğrultuda geliştirmek ve canlı tutmak, bir *güç* olduğunu kanıtlamak, bunu gerçekleştirmek için korku yaratmak, karışıklıklar çıkarmak, almak istediğini alıncaya kadar eylemi sürdürmektir.¹⁵

Terörist eylem, aslında bir şiddet türüdür. Terör olmayan şiddet türleri de vardır. Bir ülkenin içinde meydana gelen şiddet türleri devletler hukuku alanına girmez ama bunun iki istisnası vardır. Biri, *Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi*'nde kayıtlı isyan hakkıdır. *İsyan hakkı*, son çare olarak sadece istibdat rejimlerinde ve tiranide

¹² Demirel, *Terör*, s.27.

¹³ Niyazi Ünsal, *Terör Olgusu ve Türkiye Gerçeği*, Dönüşüm Yay. Ankara, 1996, s.7

¹⁴ Ünsal, *Terör Olgusu*, s.8.

¹⁵ Ünsal, *Terör Olgusu*, s.9.

kullanılabilir. İkinci şiddet türü, kendi kaderini tayin hakkı dediğimiz hakkın kullanımını ile ilgilidir.¹⁶

Bugün “terör” kavramının tanımı ve muhtevası konusunda sadece Türkiye’de değil dünyada da tam anlamı ile bir görüş birliği olduğunu söylemek mümkün değildir. Türkiye’nin muhtevası itibari ile bir eyleme *terör* dediğinde başka ülkeler aynı eylemi *şiddet*, *isyan* veya *gerilla savaşı*, *bir etnik grubun kurtuluş mücadelesi*, *düşük yoğunlukta savaş* gibi tanımlamalar yapabilmektedir. Aynı eylemlere Türkiye dışındaki ülkelerde rastlandığında, o ülke siyasi erkinin *terör* dediğine Türkiye tarafından bir *kurtuluş mücadelesi* denilebilmektedir.

Terörü anlamak için kavramın ne gibi unsurları içine aldığına bakmakta fayda vardır. Bu konuda yapılmış en önemli çalışma, Hollanda’da *Leiden Üniversitesi*’nde, *Toplumsal Uzlaşmazlıkları İnceleme Merkezi* çerçevesinde yapılmış olan bir çalışma¹⁷ bize yardımcı olmaktadır. Bu çalışmayı yapanlar, terörizm konusuna değinen yüzlerce yazarın önerdiği *terör* tanımını incelemişler; ayrıca bir anket formu göndererek halen yaşamakta olan sosyal araştırmacı, yazar, filozof ve düşünürlere görüşlerini sormuşlardır. Aldıkları yanıtların incelenmesi *terör* kavramının içerdiği unsurları belirlemeye yardımcı olmaktadır.¹⁸

Bu çalışmanın ışığında terörün tanımını yapabilmek için bazı genel çizgileri belirlemek ve terörizmi oluşturan unsurları tespit etmek olanaklı görülmektedir;

“Terör kavramı içinde, şiddet ve kuvvet kullanımı eylemleri vardır. Terörizm, genellikle siyasal amaçlıdır. Terörün amacı; korkutmak, yıldırım, sindirmektir. Tehdit de terör yöntemlerinden biridir. Terörün beklentisi, öngördüğü sonuç itibarıyla psikolojik ağırlıklıdır. Terörün amacı ile terör kurbanları arasında bağlantı bulunması şart değildir. Terör, maksatlı-plânlı, sistematik, örgütlü bir eylemdir. Terör, stratejisi ve taktikleri olan bir mücadele yöntemidir. Terör, olağandışı bir eylemdir; kabul edilmiş kurallara, yasalara ve ahlaka aykırıdır; insancıl düşüncelerden uzaktır. Teröristler eylemleri sonunda genellikle bazı istemlerde bulunurlar ve şantaj yaparlar; terörün zorlama, gasp, baş eğdirme nitelikleri ağır basar. Terörün amacı, kendi reklamını, propagandasını yapmaktır. Terör grupları, gizli

¹⁶ Gündüz Aktan, “Açış Konuşması”, **Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçta Mücadele Sempozyumu**, (16-18 Haziran 1995 Bildirileri), Umut Vakfı Yay. Ankara, 1996, s.9.

¹⁷ Alex P.Schmid, **Political Terrorism A Research Guide to Concepts / Theories, Data Bases and Literature**, Centre for the Study of Social Conflicts, State University of Leiden, 1985.

¹⁸ Pulat Y.Tacar, **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yay. Ankara, 1999, s.30.

*ve örtülü yer altı örgütleridir. Teröristler genellikle asıl isimlerini değil kod adı kullanırlar. Terör eylemi, semboliktir ve başkalarına yönelik mesaj taşır. Terör, keyfidir, gayri şahsidir, gelişigüzel niteliği ağır basar, eylemlerin tekrarlanması, bir seri halinde sürmesi ve bir şiddet kampanyası niteliğini kazanması istenir. Terör, kurbanları açısından fark gözetmez; kurbanlarının çoğunluğu, siviller, kendilerine katılmayanlar, direnişçi olmayanlar, tarafsız kalanlar, teröristin öncelikleri ile ilgisi bulunmayanlar kısacası masum insanlardır. Terör, siyasal amaçla adam öldürmedir. Terör bir suçtur”.*¹⁹

Bu incelemenin verileri doğrultusunda terörist eylemler yolu ile ulaşılmak istenen amaçları da şu şekilde sıralamak mümkün olabilmektedir;

*“Halkı ya da halkın bir bölümünü korkutmak; kendisine destek olabilecek güçleri harekete geçirmek, kamuoyunu etkilemek, halkın kendi içinde karşıt gruplara bölünmesini sağlamak, siyasal iktidarı ele geçirmek, rejimi devirmek velveya değiştirmek, toplumun ve bireylerin moral değerlerini bozmak, böylece huzursuzluk, düzensizlik yaratmak; korku ve güvensizlik atmosferi estirmek; paniğe düşürmek, yok etmek, zarar vermek, yaralamak, kamu malını imha etmek ya da kamu personelini katletmek, hükümetin eylemlerini ve icraatını bozmak; hükümetin saygınlığını yok etmek; demokratik kurumları ortadan kaldırmak, halkın hükümete olan güvenini sarsmak, hükümetin zayıflığını ve yıkılabilirliğini ortaya çıkarmak, terörist hareketin ve amacın reklamını, propagandasını yapmak, tanınmayı sağlamak, terör grubuna yeni elemanların katılmasını sağlamak, terör grubunun ve onları destekleyenlerin moralini yükseltmek, terör grubu içinde disiplini sağlamak”.*²⁰

Bu amaçların bize gösterdiği önemli katkılardan birisi; Osmanlı Devleti'nin son döneminde, devleti parçalamak için her bir etnik kimliği öne çıkararak isyana sürükleyen unsurların nasıl bir yöntem takip ettiklerini anlamamızda yardımcı olacaktır.

Bu anlamda birçok gazeteci, aydın ve siyasetçi, terör yerine şiddet sözcüğünü kullanmayı tercih etmektedirler.

Şiddetin tanımı konusunda da değişik nitelendirmeler yapılmaktadır;

¹⁹ Tacar, **Terör ve Demokrasi**, s.43.

²⁰ Tacar, **Terör ve Demokrasi**, s.47.

Örneğin; bir kişiye, kuvvet ya da baskı uygulayarak isteğinin dışında bir şey yapmak veya yaptırmak, şiddet uygulama fiili, hislerin aşırı bir şekilde ifade edilmesi, fiilin kaba yapısı gibi tanımlar²¹ yapılmaktadır.

Şiddetin farklı tanımlamalarında karşılaşılan ortak unsurlar da şunlardır;

*“Kişinin canını acıtmak, yaralamak, öldürmek, mala zarar vermek amacıyla güç kullanmak; yasaya aykırı fiziki güç kullanmak; yasaya aykırı bir hedefe varmak için şiddet kullanmak ya da şiddet kullanma tehdidinde bulunmak; genelde kabul gören yasa ve ahlak ilkelerine aykırı biçimde fiziksel yok etme, gereksiz yere kırma, ortadan kaldırma eylemleri; toplumsal ilişkilerde kabul edilebilirlik sınırlarını aşan zorlama eylemi”.*²²

Yapılan tanımlamalar çerçevesinde *Dar Çerçevesi Şiddet* kavramı, meşru olduğu varsayılan, bir unsur tarafından kaba kuvvet kullanılması anlamında ifade etmek mümkündür. *Geniş Çerçevesi Şiddet* kavramının ise tüm insan hakları ihlallerini kapsadığı söylenebilir. Devlet otoritesini savunan kesimler, *Dar Çerçevesi Şiddet*'i, insan haklarını savunan kesimler ise *Geniş Çerçevesi Şiddet*'i tercih etmektedirler.²³

1.2. Tedhiş

Kökeni Arapça olan *tedhiş* kelimesi, bazı sözlüklerde “*dehşet verme, dehşete düşürme, şaşkırtma, ürkütme, yıldırma*” şeklinde tanımlanmıştır.²⁴ Terör kelimesi Türkçe'ye girmeden önce, dilimizde bu kavramı karşılamak üzere Arapça *tedhiş* sözcüğü kullanılırdı.

Dehşete düşen korkan insan, geri çekilir ve kendisini korkutan şeyin arzularına boyun eğer. “*Sen beni dehşete düşürme, ben de sana istediğin tavizi vereyim*” der. En azından, teröristin yani tedhişçinin beklentisi budur. Ya da tam tersi olur. Dehşet salanın istediği, dehşete düşenin asla veremeyeceği bir şey ise, korkan taraf, dehşet salanı yok ederek korkudan kurtulmayı düşünür. Dehşet salanlar, açık bir hedef göstermediği için, bu *yok etme harekâtı* gereğinden geniş bir kitle üzerine tevcih edilir. Bu da mücadelede zalim olmayı gerektirir. En büyük zulümlerin, büyük korkular yüzünden ortaya çıkması gayet tabiidir.

²¹ Yves Michaud, **Şiddet**, İletişim Yay. Cep Üniversitesi, İstanbul, 1991.

²² J.Galtung, “On Violence in General and Terrorism in Particular”, **Political Terrorism**, Geneva, s.13.

²³ Tacar, **Terör ve Demokrasi**, s.35.

²⁴ Ferit Develioğlu, “Tedhiş”, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 1996, s.1056.

Tedhiş ve zulüm, birbirini azdıran ve meseleleri çözmekten ziyade ağırlaştırıcı tepkilerdir. Karşılıklı etkileşimle *şiddet* tırmanır. Bu tırmanışın bir *tepe* noktasına ulaşmış, kendiliğinden durması zayıf bir ihtimaldir. Şiddetin yarattığı tahribat herkesi yıldırma bile, böyle bir kısır döngünün kırılması için dıştan bir müdahale gerekir. Toplum dıştan müdahaleyi, mutlaka yabancıların müdahalesi şeklinde anlamamak gerekir. Bu müdahale, toplumu yeniden yönlendirebilecek bir *önderin* ortaya çıkması şeklinde de tezahür edebilir.

1.3. Anarşi

*Anarşi*²⁵, Yunanca *an* ve *arhe* kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmekte ve *otoritenin yokluğu* anlamında kullanılmaktadır. Toplumun yönetimsiz olarak tasarlandığı bir yaşam ve davranış teorisine ya da ilkesine verilen addır.²⁶

Hâkim olanın bulunmadığı ya da daha genel bir ifade ile devlet otoritesinin olmadığı anlamında kullanılan *anarşi* veya *anarşizm*, sadece hükümet karşıtı, devlet karşıtı olmaktan ziyade, otoriteyi içeren kurumsal yapı olması itibarıyla hiyerarşiye de karşı olan bir hareket olarak tanımlanır. Devletin, hiyerarşinin ulaştığı en ileri biçim olması nedeniyle anarşistler²⁷, tanımsal olarak devlet karşıtıdır.²⁸

Anarşizm'in²⁹ günümüzde bir gaye değil, yıkıp ortadan kaldırmak için bir vasıta, bir soğuk savaş silahı olarak kullanılmaya başlanması ile terörizm ve anarşi kelimeleri birlikte kullanılmanın ötesinde eşanlamlı olarak da kullanılır olmuşlardır.³⁰ Bunun sebebi, toplumda devamlı bir korkunun amaçlanması, her türlü baskıyı reddeden anarşizmle ters düşmesine rağmen, terörün anarşistler arasında anarşist felsefenin gerçekleştirilmesinde bir vasıta olarak kabul görmesidir.³¹

²⁵ [Başsızlık]. (Os.Fevza, *İhtilal, Adem-intizam*; Fr.*Anarchie*). başta devlet olmak üzere bütün baskıcı kurumların yokluğu, halk dilinde başsızlık, genellikle düzensizlik anlamında kullanılır. Fransız düşünür J.J. Rousseau da "*Toplumsal Sözleşme*" isimli eserinde terimi bu anlamda kullanmıştır. Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi**, I, s.140.

²⁶ Pyotr Kropotkin, **Anarşi**, Kaos Yay. İstanbul, 2001, s.51.

²⁷ İhtilalci. Bkz. Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi**, I, s.63.

²⁸ Mehmet Ali Bal, **Savaş Stratejilerinde Terör**, IQ Yay. İstanbul, 2003, s.89.

²⁹ [Başsızlık]. (Os.İhtilâliyye, *İnkilâbiyye, Mezheb-i Fevza*, Fr.*Anarchisme*). Başta devlet olmak üzere bütün baskıcı kurumları ortadan kaldırmayı öneren öğretisi. Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi**, I, s.139.

³⁰ Ayhan Songar, "Genel Olarak Terör ve Türkiye'deki Terör Olaylarının Psikiyatrik Değerlendirilmesi", **Uluslararası Terörizm Sempozyumu**, (17-18 Nisan 1984 Bildirileri), Ankara Üniversitesi Yay. Ankara, 1984, s.143-214.

³¹ Hançerlioğlu, **Felsefe Ansiklopedisi**, I, s.139.

2. TÜRKİYE’NİN TERÖR GERÇEĞİ VE ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ

Terörizm sürekli değişen ve gelişen dünya şartları içinde dönemsel ve bölgesel farklılıklar göstermekte, kendini yenileyen teknolojik gelişmelere bağlı olarak da sahip olduğu yeni olanak ve yetenekleri ile gücünü ve etkisini geçen her zaman diliminde daha da artırmaktadır. “Hükümetlerin atmış oldukları bazı demokratik adımlar terörü sayısal olarak azaltmış gibi görünse de aslında böyle dönemlerde terör hareketlerinin gücü özellikle kitle iletişim enstrümanlarının katkısı ile daha da artmaktadır.” İnsan topluluğunun “sosyo – iktisadi” durumundan ve “yasal düzenlemelerin noksanlığından” ortaya çıkan terör faaliyetleri, bir süre sonra küresel güçlerin kontrolüne girmekte veya bazı çevreler tarafından suni olarak istismara açık bir hale gelmektedir.³²

Terör eylemleri, “günümüzde dönemsel olarak ve yansımalar halinde meydana gelmekte, zaman içerisinde etkinliğini kaybetmekte ve ardından yeniden ivme kazanmaktadır”. Terörün ivme kazandığı söz konusu süreç ile uluslararası politik ilişkiler, lokal bölgeler ve ülke sathındaki politik ve sosyolojik meseleler arasında yakın ilişki bulunmaktadır.

“Objektif bir analiz yapıldığında görülecektir ki, terör örgütleri ileri sürdükleri biçimde, amaçlarına ulaşamadıkları gibi zaman içinde de marjinalleşmektedirler. Buna rağmen insanlar arasındaki dengesizliklerin ve eksikliklerin, memnuniyetsiz şahısların ortaya çıkmasına yol açtığı ve bazı güçlerin ve devletlerin terörü, amaçlarına ulaşmada bir baskı unsuru ve araç olarak gördükleri sürece terörizm varlığını her zaman hissettirecektir”.³³

Türkiye’de faaliyet yürüten terör örgütlerinin silahlı silahsız her türlü eylemde kullandığı insan kaynağının, özellikle 14-25 yaş grubundaki orta öğrenim ve yüksek öğrenim çağındaki gençler olduğu Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi’nin yapmış olduğu çalışmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalar, gençliğin toplumsal açıdan “her zaman bir güç” olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle dünyadaki tüm terör örgütleri, “gençliğin enerjisinden ve gücünden” yararlanmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle illegal örgütler “genç-

³² Terör ve Terörizm; <https://www.turkhackteam.org> [20.10.2019].

³³ Terör ve Terörizm; <https://www.turkhackteam.org> [20.10.2019].

lerin bitmek bilmeyen enerjisi, tükenmeyen heyecanı ve sınırsız macera hevesinden” yararlanabilmek için özellikle genç grupları kendi saflarına katmaya çalışırlar.

Yasadışı faaliyet yürüten terör örgütlerinin “militan ihtiyacı” ile “gençliğe yönelik etkinlikleri” arasında bir paralellik bulunmaktadır. Çünkü söz konusu terör örgütleri açısından, “militan kazanmada en verimli sahaların başında gençlik grupları” gelmektedir. Gençlik gruplarının en kalifiye olanı ve dolayısıyla en kolay yönlendirilebileni de üniversite gençliğidir. Bunun en önemli nedeni “gençliğin son derece duygusal hareket tarzı benimsemesi ve yaş grupları içinde en az mantık muhakemesi yapan kesimi” olmasıdır. Bununla birlikte gençlik, “üniversite döneminde fedakârlık, ataklık, gözü peklilik” gibi özellikleri en yoğun yaşadığı bir zaman diliminde bulunmaktadır.

Yeterli derecede eğitim alamamış veya eğitim alırken kişisel becerisi, yeteneği yeterli ölçüde ön plana çıkartılamamış gençler, “içinde buldukları toplumsal durumu, konumu, rolü ve yerini” beğenmezler. Yeteri derecede “sevgi ve saygı” görmediklerini “toplum tarafından engellendiklerini” düşünürler. Bu şekilde düşünen gençler, “kendilerine gösterilmediğini düşündükleri ilgi, sevgi ve saygıyı kazanmak, kendilerini gerçekleştirmek için saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine değer veren davranış kalıplarını ve örneklerini” kullanırlar. Bu gençler zamanla “ruhsal çatışmalarını, kaygılarını, korkularını, öfkelerini, can sıkıntılarını saldırgan davranış ve şiddet eylemleriyle” göstermeye başlarlar. Bu psikolojiden kurtulamayan gençler de saldırganlık ve şiddeti en iyi şekilde kullanan terör örgütlerinin dikkatini çeker. Terör örgütleri yaptığı psikolojik propaganda ile bu gençleri en kısa zamanda kendi gruplarına katmayı başarırlar. Çünkü genç ilk başlarda toplumdan göremediği ilgi, sevgi ve saygının kendisine üye olduğu terör grupları tarafından sağlandığını düşünür ve bu gruplara olan bağlılığı zamanla artar.

Ailesinden ve sosyal akraba çevresinden üniversite yolu ile kopmuş olan genç, burada kendini kanıtlama, yeni arayışlar içine girme gibi değişimleri yaşamaya başlamıştır. Böylesine karmaşık duyguları kendi içinde yaşayan gençleri tuzaklarına düşürmek için pusuya yatan terör örgütleri, gençlerin bu hususiyetlerini en ince ayrıntısına kadar analiz ederek ve yiğitlik, mertlik, fedakârlık gibi yüce değerleri istismar ederek, gençlerin en hassas özelliklerini uyarmaktadırlar.³⁴

³⁴ Terör ve Terörizm; <https://www.turkhackteam.org> (20.10.2019).

Böylece üniversiteler terör örgütlerinin en önemli avlanma alanı haline gelmektedir. Her ne kadar terör örgütlerinin ideolojik reçeteleri yurt dışından yazılsa da ilacı üniversite kantinlerinden, öğrenci yurtlarından öğrenci derneklerinden gelmektedir.

Terör incelemelerinde “terörün kaynağının yoksulluk olduğu” ve “alt ekonomik gruplara dâhil olan kişilerin terör örgütlerine katıldıkları ve çok çabuk marjinalleştikleri” ortaya çıkmaktadır.³⁵ Yine bu incelemeler “kentli, eğitilmiş ve üst ekonomik gruba dâhil olan kişilerin de terör örgütlerine katıldıklarını” tespit etmektedir. Bununla birlikte söz konusu incelemelerde “üniversitelerin ve diğer eğitim kurumlarının gittikçe daha fazla terör örgütlerinin hedefi haline geldiklerini ve üniversiteli öğrencilerin de artan oranda terör örgütlerine katılım sağladıklarını” ortaya çıkarmaktadır.³⁶

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de terör örgütleri gençlere son derece bilinçli ve stratejik amaçlarla yönelmektedirler. Örneğin 1970’lerin başlarında ortaya çıkan terör eylemlerinin hazırlık ve örgütlenme aşamasında gençlik dinamizmi ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde lise ve üniversiteler birer karargâh gibi kullanılmaya başlanmıştır.

2.1. PKK Terör Örgütü ve Üniversite Gençliği

Üniversitenin terör ve şiddet ile birlikte anılması, Türkiye’nin yabancı olduğu bir husus değildir. Terörle mücadele hafızası ve tecrübesi çok derin ve taze olan Türkiye’de eğitim, üniversite ve terör ilişkisi bugüne kadar maalesef ayrıntılı bir şekilde tartışılmamıştır. PKK’nın ve diğer terör örgütlerinin kuruluşunda ciddi bir ‘üniversite dâhili’ olmasına rağmen söz konusu ihmali izah etmek mümkün değildir. Özellikle son dönemde Türkiye’de çok ciddi bir gençlik ve üniversite marjinalleşmesinden bahsedilmektedir. Uzun yıllardır çok sayıda üniversite öğrencisinin hem PKK’ya hem de diğer marjinal sol örgütlere katılım sağladıkları bilinmektedir.³⁷

Türkiye’de terör incelemelerinde terör örgütlerine katılanların ve şiddete başvuran kişilerin daha çok yoksul kesimlerden çıktığı savunulmaktadır. Üniversiteler de öğrencilerin Marksist Leninist fikirlerle veya başka devrimci ideolojilerle tanışma sü-

³⁵ Ömer Aslan – Hakan Kıyıcı, “Sosyal ve Beşeri Bilimlerden Radikal Örgütlere: Türkiye’de Radikalleşme, Terör ve Üniversite”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:19, Sayı:2, (2017), s.22.

³⁶ ALJAZEERA, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/suicide-attack-hits-nigeriauniversity-maiduguri-170116112753904.html>. (01.10.2019).

³⁷ Aslan – Kıyıcı, *a.g.m.* s.23.

recine bu şekilde başlamalarına olanak vermeleri açısından terörün ortaya çıkmasına elverişli mekânlar olarak görülmektedir.³⁸ Özellikle Ayn-el Arap (Kobani) olaylarının ortaya çıkmasının ardından üniversite öğrencileri arasında oldukça fazla sayıda öğrencinin PKK'ya katıldıkları ve marjinalleşme sürecine üniversite sıralarında başladıkları gözlemlenmiştir.³⁹

Örgüt militanları arasında örgüte dâhil olmadan önce şiddet içermeyen politik faaliyetlere katılanların oranı lise mezunu olan örgüt militanları arasında yüzde 40, ortaokul mezunları arasında yüzde 41, ilkokul mezunları arasında yüzde 30 ve hiç eğitim almamış olanlar arasında ise yüzde 25 iken, üniversite eğitilmişler arasında en az yüzde 60 civarındadır. Bu durum, üniversite öğrencileri arasında aktif PKK militanlığına giden yolun ciddi oranda PKK sempatisizliği çerçevesinde “şiddet içermeyen” politik faaliyetlerden geçtiğini gösteriyor.⁴⁰

2.2. Sol Terör Örgütleri ve Üniversite Gençliği

Türkiye'deki marjinal sol örgütlerin asıl hedefi mevcut anayasal sistemi yıkarak marjinal sol düşüncenin benimsenmesini sağlamak ve Marksist - Leninist bir düzen tesis etmektir. Marjinal sol örgütler, dünyada meydana gelen eğilimlerin de etkisi ile 1960'ların sonunda ortaya çıkmış ve şiddet fiillerini ülke sathına yaymak istemişlerdir. Marjinal sol örgütler bu şiddet politikasını hayata geçirmek ve sürdürülebilir bir hale getirebilmek için bünyesinden birçok farklı yapılanma çıkarmıştır. Özellikle öğrenci, memur ve işçi kesimlerini kapsayacak şekilde yasal mevzuata uygun yapılanmaları benimsemişlerdir.⁴¹

Marjinal sol gruplar büyük yara aldıkları 1980 askeri darbesinden sonra Üniversite gençliği üzerinden 1990'ların başından itibaren gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerle yeniden kendilerini göstermeye başlamışlardır. 1994'te kurulan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C), 1990'lardan sonra üniversitelerde görülen radikal sol marjinalleşmesinin asıl aktörlerinden biri haline gelmiştir.

³⁸ Sabri Sayarı, “Political Violence and Terrorism in Turkey, 1976–80: A Retrospective Analysis”, **Terrorism and Political Violence**, 2010, p.22. Michael Burleigh, **Blood & Rage: A Cultural History of Terrorism**, Harper Perennial, London, 2008, pp.222–223.

³⁹ Aslan – Kıyıcı, **a.g.m.** s.30.

⁴⁰ Güneş Murat Tezcür, “Violence and Nationalist Mobilization: the Onset of the Kurdish Insurgency in Turkey”, **Nationalities Papers**, Volume: 43 (2), [December 2014], p.259.

⁴¹ Aslan – Kıyıcı, **a.g.m.** s.32.

2012 ile 2016 yılları arasında DHKP-C adına terör saldırılarını gerçekleştiren teröristlerin üniversite öğrencisi olan ve yaşları 21-29 olan gençlerden meydana geldiği tespit edilmiştir. DHKP-C'nin yanında MLKP ve Devrimci Karargâh gibi marjinal sol örgütlerin temel stratejisinde de üniversiteler önemli bir almaktadır ve eylemlerinin çoğunu üniversitelerde öğrenci olan veya üniversite eğitimini yarıda bırakmış teröristler gerçekleştirmektedir.⁴²

3. SONUÇ

Günümüzde devletleri etkileyen en önemli ulusal ve uluslararası güvenlik sorunu olan terörizm, etkisini bugün yoğun bir şekilde hissettirdiği gibi uzun yıllar boyunca da bunu ağırlaştırarak devam ettireceği öngörülmektedir. Bu nedenle terörizm, üzerinde tartışılmaya ve bilimsel çalışmalar yapılmaya devam edilen bir konu olacaktır.

Terörizm, hiç şüphesiz “amacına hizmet ettiği ideoloji çerçevesinde” politik ve felsefi sistemler gibi “izm” eki ile anılmakta ise de gerçekte bir sistemi değil stratejiyi temsil etmektedir. Siyasal şiddetin özel bir türü olan terörizm ile ulaşılmak istenen, ideolojik-felsefi sistemi gerçekleştirmektedir. Bu açıdan bir araç, bir hareket tarzı, bir strateji olarak terörizm, belirli bir ideoloji çerçevesinde dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Türkiye’de de etkin bir mücadele sahası bulmuştur. Terörizmin etkileri Türkiye açısından yeni görülen bir husus değildir. Türkiye, son 50 yıldır yaşadıkları ile terörizmden en fazla etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır.

Türkiye’de kendilerine faaliyet alanı bulan yıkıcı ve bölücü gruplar, ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik sıkıntıları değerlendirerek geniş halk kitlelerine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı ortaya çıkan hoşnutsuz gruplar, devlete yönelik bir tavır sergilemek istediklerinde her zaman halktan kendilerine destek aramışlardır. Bu desteği sağlayabilmek için de azınlık psikolojisi içerisinde bulunan kitleleri hedef olarak seçmişlerdir.

Terör, terörizm ve şiddet kavramları incelendiğinde bunların Türkiye’de giderek eğitilmiş kişilerin yaptıkları eylemler haline geldiği görülecektir. Terör örgütlerinin yapılarına bakıldığında da eğitilmiş kişilerin bu tür marjinal gruplara oldukça fazla oranda katıldığını ve bu örgütlerin organize bir şekilde eğitilmiş sınıflara yönelmiş oldukları görülecektir. Bu açıdan üniversiteler, korunmasız olarak saldırı hedefi olurken, marjinal terör örgütleri açısından da örgütlenme, marjinal ideolojilerini yayma

⁴² Aslan – Kıyıcı, **a.g.m.** s.36.

ve örgüte farklı görevleri yerine getirecek terörist kazanma mekânları haline gelmektedir. Türkiye’de ve Türkiye sınırları dışında Türkiye’ye yönelik faaliyet gösteren terör örgütleri yapılanma sürecini sadece üniversite kampüsü içinde değil, öğrencinin vaktini geçirdiği her türlü mekânda ve yerde sürdürmektedirler. Terör örgütlerinin üniversiteleri örgüte terörist kazanma yerleri olarak görmesi sistemli bir stratejinin ürünüdür.⁴³

Dünyada ve Türkiye’de terörizmle daha kalıcı ve etkili çözümler üretebilmek, sorunun doğru anlaşılması, her yönüyle incelenmesi ve bu alanda yapılması gereken bütün akademik ve sosyolojik araştırmaların yapılmasına bağlıdır. Bugün gelinen noktada, terör örgütlerine giden insan kaynağı alınacak önlemlerle engellenemediği sürece terörü ve terörizmi tamamen ortadan kaldırmak mümkün görülmemektedir. Bu nedenle terörle mücadelede silahlı mücadeleye verilen önem kadar terör örgütlerinin eleman kazanmalarını engellemek de son derece önemlidir. Bu anlamda terörizmle mücadelede başarılı olunabilmesi için özellikle gençlere yönelik aile-okul-öğretmenler ve eğitim sisteminin senkronize çalışarak birlikte önlemler alması gerekmektedir. Bunun yanında terör örgütlerinin en çok eleman kazandıkları yaş grubu olan gençler; eğitimcilerin terör uzmanları ile ortaklaşa yapacakları çalışmalar sonucunda teröre karşı bilinçlendirilmeli ve gençler koruma altına alınmalıdır.

⁴³ Aslan – Kıyıcı, **a.g.m.** s.42.

KAYNAKÇA

- AKTAN, Gündüz, “Açış Konuşması”, **Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Sempozyumu**, (16-18 Haziran 1995 Bildirileri), Umut Vakfı Yay. Ankara, 1996.
- ALJAZEERA, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/suicide-attack-hits-nigeriauniversit-y-maiduguri-170116112753904.html> (01.10.2019).
- ARAYANCAN, Ayşe Atıcı, **Dağın Efesi Hasan Sabbah ve Alamut**, Yeditepe Yay, İstanbul, 2011.
- ASLAN, Ömer – KIYICI, Hakan, “Sosyal ve Beşeri Bilimlerden Radikal Örgütlere: Türkiye’de Radikalleşme, Terör ve Üniversite”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:19, Sayı:2, (2017).
- BAL, Mehmet Ali, **Savaş Stratejilerinde Terör**, IQ Yay. İstanbul, 2003.
- BURLEIGH, Michael, **Blood & Rage: A Cultural History of Terrorism**, Harper Perennial, London, 2008.
- DEMİREL, Emin, **Terör**, IQ Yay, İstanbul, 2002.
- DEVELİOĞLU, Ferit, “Tedhiş”, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 1996.
- ERGİL, Doğu, “Terörizm Mantiğı ve Hedefi”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Prof.Dr.Muammer Aksoy’a Armağan, XLVI, (Ocak-Haziran 1991).
- GALTUNG, J., “On Violence in General and Terrorism in Particular”, **Political Terrorism**, Geneva.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan, **Felsefe Ansiklopedisi / Kavramlar ve Akımlar**, VII, İstanbul, 1977.
- KONGAR, Emre, **Küresel Terör ve Türkiye**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.
- KROPOTKIN, Pyotr, **Anarşi**, Kaos Yay. İstanbul, 2001.
- LEWIS, Bernard, **Haşhaşiler – İslam’da Radikal Bir Tarikat**, Kapı Yay, İstanbul, 2014.
- MICHAUD, Yves, **Şiddet**, İletişim Yay. Cep Üniversitesi, İstanbul, 1991.
- SAYARI, Sabri, “Political Violence and Terrorism in Turkey, 1976–80: A Retrospective Analysis”, **Terrorism and Political Violence**, 2010.

SCHMID, Alex P., **Political Terrorism A Research Guide to Concepts / Theories, Data Bases and Literature**, Centre for the Study of Social Conflicts, State University of Leiden, 1985.

SONGAR, Ayhan, “Genel Olarak Terör ve Türkiye’deki Terör Olaylarının Psikiyatrik Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Terörizm Sempozyumu**, (17-18 Nisan 1984 Bildirileri), Ankara Üniversitesi Yay. Ankara, 1984.

TACAR, Pulat Y., **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yay. Ankara, 1999.

TERÖR VE TERÖRİZM; <https://www.turkhackteam.org> (20.10.2019).

TEZCÜR, Güneş Murat, “Violence and Nationalist Mobilization: the Onset of the Kurdish Insurgency in Turkey”, **Nationalities Papers**, Volume: 43 (2), (December 2014).

ÜNSAL, Niyazi, **Terör Olgusu ve Türkiye Gerçeği**, Dönüşüm Yay. Ankara, 1996.

ZAFER, Hamide, **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Yay. İstanbul, 1999.